

IJsselpad traject 5 Zutphen - Gorssel

Auteur: Dolf Logemann

Lijnwandeling door het rivierenlandschap van de IJssel

Het traject naar Gorssel is een stuk met grote contrasten. Het eerste deel van de route voert over het industrieterrein van Zutphen, de 'Mars'. Dat kan je zien als een beproeving, maar het is ook een gebied in transformatie. Daardoor wordt het met de jaren steeds leuker. We laten u zo veel mogelijk langs de IJssel lopen, maar enig wandelcorvee langs bedrijfspanden is onvermijdelijk. Aan het eind is er een uitkijkpunt bij de toegang tot het Twentekanaal, bovenop een voormalige vuilstort. Vandaar heeft u een adembenemend uitzicht over de IJsselvallei richting Deventer, het voor u liggende wandeltraject. De route loopt daarna door het buitengebied van Eefde, onder meer langs het voormalige buitenstation voor ooievaars. In de omgeving broeden nog ieder voorjaar tientallen ooievaars. Via de landschappelijk zeer fraaie Ravenswaarden bereikt u Gorssel. U komt binnen aan de kant van de rivierduinen, met heel wat fraaie villa's. Als u bijtijds vertrekt heeft u nog voldoende gelegenheid om in de dorpskern van Gorssel het bijzondere Museum MORE te bezichtigen. Dit nieuwe museum herbergt moderne realistische kunst, met o.a. werken van Jan Mankes, Charley Toorop en Karel Willink.

Routebeschrijving

1. Station via de achterzijde verlaten en RD (Groote Bolwerk). Na eerste woonblok LA (Noorderhavenstraat).
2. Aan het einde oversteken naar een hoog industrieel gebouw (voormalig koelhuis) en aan overzijde RA (Coenensparkstraat).
3. Direct na havenkom LA, een fietspad.
4. Fietspad volgen tot haven met historische schepen (Houthaven).
5. Aan het begin van de haven RA, via een trappetje. Loop door het aangrenzende woonwijkje (inmiddels deels of geheel gesloopt) terug naar de Coenensparkweg. Aldaar LA.

NB. Het fietspad langs de Houthaven loopt dood, ook voor wandelaars.

6. Einde Coenensparkstraat RD (Marsweg, het keukenbedrijf Mandemakers aan uw rechterhand).
7. Na 300 m eerste weg LA, richting dijk (Tichelerstraat). Vanaf hier RA over de IJsseldijk (fietspad).

Op de braakliggende landjes aan weerszijden van de asfaltweg zijn in de voorzomer van 2018 maar liefst 150 verschillende plantensoorten aangetroffen, waaronder enkele zeer zeldzame.

8. Het fietspad komt met een boog weer uit op de Marsweg. Na 100 m LA langs de bedrijven die langs de Industriehaven zijn gevestigd (Industrieweg).
9. Na 800 m LA (Litauensestraat).
10. Voorbij de bocht RD (Botnischestraat), tot aan het water van de Industriehaven (Loskade).

11. Aan de rechterzijde langs de haven. Graspad aan uw linkerhand inslaan, aan het eind, vóór de grote rode loods. Dit pad eindigt bij een laag weilandhek en wordt daarna fietspad.

Het weilandhek zit soms op slot, hoewel de graskade doorgaans niet wordt gebruikt. Als u niet het risico wil lopen om over dit (lage) hek te klimmen, kunt u de volgende route nemen. Deze voert echter aanzienlijk langer over de minder fraaie delen van het bedrijventerrein: Bij punt 10 na de bocht RA, niet naar het water, maar de Litauensestraat blijven volgen. Aan het einde LA (Oostzeestraat). Aan het einde van de Oostzeestraat ziet u links van u het begin van het fietspad van punt 11. Ga verder bij 12.

12. Fietspad op de dijk volgen, met de bocht mee langs het Twentekanaal, tot aan de eerste brug over dat kanaal.

In de bocht, bovenop de voormalige vuilnisbelt, een uitzichtpunt, te bereiken via een trap.

13. Via het talud omhoog en brug oversteken via het fietspad. Aan de overzijde via het talud naar beneden en via het fietspad over de dijk langs het Twentekanaal terug naar de IJssel.

14. Terug bij de IJssel, fietspad blijven volgen.

15. In de bocht van het fietspad LA (bordje 'Landgoed Klein Zwavink'). U passeert twee boerenerven.

16. Op asfaltweg LA (Quatre Brasweg). Ter hoogte van de kwekerij kunt u rechts van de bomenrij over het ruiterspad.

17. Tweede weg LA, een zandpad (Eesterbrinkweg)

18. Het brede zandpad gaat bij een bordje van Het Geldersch Landschap over in een smal bospad op de oude bandijk, langs een kolk. Waar het dijkje uitkomt op een zandweg, voorbij een modern, zwart vakantiehuisje, scherp LA (Kolkweg).

U passeert hier het voormalige ooievaarsstation 't Zand, dat wegens succes gesloten werd. Nog steeds broeden tientallen ooievaars in de directe omgeving.

19. Aan het eind RA (Eefdese Enkweg).

20. Einde Eefdese Enkweg LA (Gorsselse Enkweg).

21. Gorsselse Enkweg volgen tot voorbij de bocht, daarna LA (Ravensweerdsweg).

22. Ravensweerdweg aflopen tot aan Bruggeweerdsdijk. Achter een haag bevindt zich hier een picknickplaats.

23. Ravensweerdsweg vervolgen tot aan de verkeerslichten.

24. Einde Ravensweerdsweg RA, over de parallelweg langs de Provinciale weg (Deventerweg).

25. Aan het eind van de parallelweg steekt u de Provinciale weg over en loopt de Hoofdstraat in.

U treft bushaltes aan halverwege de Hoofdstraat en, iets verder, in de dorpskern bij de Kerk. Aldaar ook horeca en Museum MORE.

Praktische informatie

Het IJsselpad is niet gemarkeerd. Deze beschrijving vermeldt, cursief tussen haakjes geplaatst, consequent alle straatnamen. Dit is gedaan om de beschrijving te kunnen vergelijken met een topografische kaart of om gemakkelijker de weg te vragen. Echter, in het veld staan de straatnamen niet altijd aangegeven: naambordjes willen ter plaatse nog wel eens ontbreken.

In de tekst worden de volgende afkortingen frequent gebruikt:

rechtsaf = RA

Linksaf = LA

Rechtdoor = RD

Openbaar vervoer

Zutphen en Deventer hebben goede treinverbindingen in alle richtingen. Gorssel is met beide steden verbonden door middel van een frequente busverbinding. Raadpleeg bij voorkeur van tevoren de reisplanner (www.9292ov.nl) voor de vertrektijden.

Horeca

- . In Zutphen, aan de achterzijde van het station
- . in Gorssel: Restaurant 't Elf Uur, aan het eind van de Ravensweerdsweg
- . in de dorpskern van Gorssel

Achtergrondinformatie

De Mars, een gebied in transformatie

De Mars is het grootste bedrijventerrein van Zutphen. Tientallen jaren heeft het gezorgd voor veel werkgelegenheid in de gemeente. De ligging was gunstig aan de rivier en aan het spoor van Twente naar de Randstad. Zo lagen direct achter het spoor de enorme complexen van de firma Reesink (vooral landbouwwerktuigen), indertijd de grootste werkgever. Maar de huidige tijd vraagt andere vormen van werkgelegenheid. Daarom vindt momenteel een forse transformatie van het gebied plaats. Rond het station wordt nu in hoog tempo een nieuwe woonwijk aangelegd. De oude Noorderhaven is in 2015 weer uitgegraven; het wordt het bruisende hart van de gelijknamige nieuwbouwwijk. Een aantal oude fabriekspanden is als cultureel erfgoed bewaard gebleven, zoals het Koelhuis (thans een trendy horecagelegenheid), de Broodfabriek (biologische koffie en broodjes) en het Pakhuis (Innovatiecentrum voor duurzame technieken). Omdat de wijk nog niet gereed is, zal de route hier in de komende tijd een aantal keren worden verlegd, op zoek naar de leukste route door het gebied.

Overigens is het niet de eerste keer dat dit gebied een totale gedaantewisseling ondergaat. Oorspronkelijk diende dit laaggelegen gebied langs de IJssel ('mars' betekent moeras) als de weidegronden voor Zutphen, daarna maakte het deel uit van de uitgebreide vestingwerken rond de stad. Toen deze waren opgeruimd werd er op de plaats van de vestingwallen een groot park aangelegd, het Burgemeester Coenenspark (een stukje van de route loopt over de Coenensparkstraat), met een grote vijver en een muziekkoepeel. Toen de industrialisatie ook Zutphen bereikte werd het park opgeofferd aan fabrieken en pakhuizen.

Natuur- en landschapsreservaat Bosterkloot

Het loont de moeite om op twee-derde van de Ravensweerdsweg (bij een parkeerplaatsje met picknickbank) de onverharde Bruggeweerdsweg een eindje in te lopen. In de bocht bij het hek met de naam 'Ehzemansblok' heeft u een mooi uitzicht over een oud en bijzonder reliëfrijk rivierlandschap met houtsingels, akkertjes en kronkelwaarden (oude, verlande IJsselmeanders).

De geologie van het IJsseldal

Wat wij kennen als de rivier de IJssel is in feite maar een (klein) deel van de Rijndelta. Dit stukje rivier van zo'n 125 km volgt in grote lijnen de oude bedding van een voorloper van de Rijn, een vallei die op sommige plaatsen wel 40 km breed was. Deze oerbedding was op haar beurt ontstaan door een enorme gletsjertong die tijdens de voorlaatste (Saale-)ijstijd het latere IJsseldal heeft uitgesleten en de stuwwallen van de Oost-Veluwe, die van de Sallandse Heuvelrug-Lochemse Berg-Montferland en ten slotte het Rijk van Nijmegen opstuwde. Na de Saale-IJstijd vulde het dal zich gedeeltelijk met rivierafzettingen. Tijdens de volgende en laatste IJstijd, het Weichselien, bereikte het landijs Nederland niet, maar heerste er een droog en ijskoud toendraklimaat. Omdat een groot deel van de Noordzee droog lag en er in het ijskoude klimaat nauwelijks begroeiing was, stooft het gletsjerbekken dicht met dekzanden. Zo zeer zelfs dat de bedding droogviel en er pas rond 600 na Christus weer een Rijntak naar het noorden doorbrak (zie ook de beschrijving van het ontstaan van de IJssel in de routebeschrijving van het traject Westervoort - Giesbeek, zomervariant). Uit deze toendraperiode stammen ook de rivierduinen die overal langs de IJssel zichtbaar zijn. Plaatsen als Doesburg, Bronkhorst, Zutphen, Deventer, Wijhe en Kampen zijn alle op dergelijke rivierduinen gebouwd. Mooie rivierduincomplexen langs de route treft u aan bij Bronsbergen (ten zuiden van Zutphen), bij Gorssel (dit traject) en Epse. Het kleine landgoed 'IJsselduin' aan het eind van de Ravensweerdsweg, bij de kruising met de Prinsenstraat, biedt de mogelijkheid om zo'n rivierduin eens 'van binnen' te bekijken.

De oorspronkelijke IJssel meanderde niet, maar was een vlechtende rivier in een zeer breed dal, met zandbanken, oobossen, zandstranden en zeer ondiepe watergeulen. Voor de scheepvaart was dit een zeer ongewenste situatie en ook de bewoners op de oeverwallen zagen dat de vlechtende rivier steeds aan hun bezittingen knaagde. Zodra ze daartoe technisch in staat waren werd er begonnen met de aanleg van dijken om de rivier op zijn plaats te houden en kribben om de rivier op diepte te houden en de verzanding tegen te gaan. De stroomsnelheid nam toe en de rivier begon te meanderen. Maar ook de meanders bedreigden de landerijen en steden (o.a. Zutphen), waardoor men de IJssel op de meest bedreigde stukken begon te kanaliseren. Dat bleef men doen tot in de jaren vijftig van de vorige eeuw.

Wie nog iets wil zien van de oorspronkelijke IJssel kan te rade gaan bij een gedetailleerde hoogtekkaart. Daarop is aan de hoogteverschillen te zien waar oude stroomgeulen hebben gelopen. Ook de rivierduincomplexen zijn goed te zien. Op sommige plaatsen is de dichtheid aan stroomgeulen en tussenliggende ruggen nog zo goed bewaard gebleven, dat ze zich ook in het terrein heel goed laten waarnemen. Bijvoorbeeld in het natuurreservaat Cortenoever (aan de westoever, ten zuiden van Zutphen) en in het natuurgebied Bosterkloot in de Ravenswaarden bij Gorssel (dit traject). Dergelijke reliëfrijke uiterwaarden worden kronkelwaarden genoemd. Het hoogteverschil is er op zeer korte afstand soms wel 2 - 3 meter. Een heel mooi voorbeeld is als u bij de picknickplaats aan de Ravensweerdsweg een stukje de Bruggeweerdsweg inloopt.

4

Neem een abonnement!
Meer dan 1500 wandelkaarten

voor slechts
€ 13,50